

De Stinkzwam in de duinen.

Phallus impudicus behoeft, geloof ik, niet meer tot de zeldzaamste zwammen van ons vaderland gerekend te worden. Nadat het artikel van den Heer Heimans in de 5de aflevering van den jaargang 1898/99 van dit Tijdschrift verschenen is, werd de plant door velen op verschillende plaatsen opgemerkt; en de 7de aflevering van denzelfden jaargang bevatte een mededeeling van den Heer Thijssse, waarin de provinciën Brabant, Limburg, Gelderland, Overijssel en Friesland als vindplaatsen opgegeven worden. In de westelijke helft van ons land echter, was zij, voor zoover ik weet, nog niet voorgekomen. Het zal dus niemand verwonderen, dat, toen mijn vriend De Visser Smits mij medeelde, onder den rook van den Haag, en dan nog wel in de duinen, een plant gevonden te hebben, die hij voor *Phallus* hield, dat ik weinig geloof sloeg aan dat bericht en meende, dat er een vergissing in het spel was.

De Stinkzwam, een boschplant van het diluvium in de duinen; dat was een botanische paradox!

Natuurlijk deed ik onmiddellijk het voorstel er naar te gaan zoeken, en eer het twee uren later was smaakte ik de voldoening te kunnen vaststellen, dat de bewuste zwam, die wij in vrij groot aantal op de bedoelde plaats aantroffen, werkelijk *Phallus impudicus* was.

Hoewel het seizoen ons voorkwam al wel wat gevorderd te zijn (het was begin October), gelukte het ons toch, nog enkele mooie specimen machtig te worden; zelfs nog eenige duivelseieren troffen wij aan. Opvallend was het feit, dat de z. g. voetzak, die volgens de meeste opgaven min of meer okerbruin of witachtig¹⁾ is, hier een duidelijk roodachtig violette kleur bezat.

Van het meeste belang is echter, dunkt mij, het feit, dat *Phallus* hier op een zuiveren duinzandbodem groeit. Raadpleegt men de gegevens, dan ziet men, dat de gewone bodem voor de plant een tamelijk beschaduwde, humusrijke boschgrond is. Als résumé van de hem ten dienste staande berichten zegt de Heer Thijssse t. a. p. dat *Phallus* bijna overal uitsluitend onder eiken en beuken voorkomt. In de nabijheid der Haagsche vindplaats is intusschen binnen een kwartier afstands niets te zien, wat op een eik of een beuk gelijk, laat staan een bosch. De meest nabijzijnde begroeide duinpannen zijn zeker twintig minuten verwijderd. De lage duintjes, waarop de zwam groeit, zijn overigens geheel bezet met helm, en verder niets. M. i. een zeer merkwaardige omstandigheid.

Omtrent het wel eens betwijfelde snelle uitgroeien vind ik nog in een artikel van Dippel — een plantkundige met nog wel eenige autoriteit, meen ik — den volgenden zin: *Phallus impudicus* „schiepst in Wäldern oft plötzlich nach einem Gewitterregen empor, wobei sie nicht selten ihre äussere, eiförmige, weiss gefärbte Hülle mit einem puffenden Knalle sprengt.“

Ik zou wel eens willen weten, of het oordeel van Prof. Oudemans (Lev. Nat. 1898/99, blz. 84) op betere gronden rust, dan de meening van Dippel.

¹⁾ Vergelijk: *Costantin et Dufour*. Nouvelle Flore des Champignons, p. 191 (volve ovoïde, blanche ou ocracée); *Wünsche*, Schulflora von Deutschland, I S. 259 (äussere Hülle... weisslich.)

Rijswijk b/d Haag.
6 Oct. 1901.

H. R. HOOGENRAAD.

Koekoek.

Als antwoord op de zeer natuurlijke vraag van den Heer D. de Clercq te Laren (N.-H.). Zie: *De Levende Natuur*, Deel VI, Afl. VII, blz. 167, breng ik gaarne in herinnering, dat het koekoekswijfje haar ei op den grond legt en het daarna met den bek in het nest van de toekomstige pleegouders draagt, indien n. l. dat nest niet anders te bereiken is.

Deze waarneming werd door vele ornithologen gedaan en verklaart ook de mogelijkheid van het deponeeren van koekoekseieren in nesten van rietzangers en spotvogeltjes (diepe nesten), Winterkoninkjes en Goudhaantjes (bolvormige nesten met klein vlieggat), tjiftjafjes en fitissen (open nesten), meezen en boomkruipertjes (nesten in boomholten of achter boomstammschors); terwijl het merkwaardige feit, „dat een jonge koekoek, in een boomhol uitgebroed zijnde, te groot was geworden om door de opening te kunnen passeeren“, de

mogelijkheid — dat het koekoekswijfje op bedoeld nest zittende haar ei gelegd zou hebben — geheel uitsluit.

Daar ik zelf de waarneming niet deed, is het ook geenszins onmogelijk dat in den tijd tusschen het leggen van het ei en het volwassen zijn van den jongen koekoek de planten-groei (bijv. brandnetels of ander welig onkruid) het uitvliegen van het jong verhinderde door eene opening voorheen groot genoeg om den ouden koekoek te laten passeeren, terwijl tevens door het nu en dan optillen en weder neerzetten van de mand door den waarnemer ook hierin voor den gevangene de ongewenschte toestand kan zijn teweeggebracht.

Utrecht.

C. STOLK.

De lampionplant.

De in onze kassen en ook in den vollen grond gekweekte *Physalis* is *Physalis alkekengi* de jodenkers of lampionplant. De bessen hiervan zijn zuur en worden of rauw of in azijn ingelegd gegeten. In Zuid Europa groeit nog een *Physalis*, nl. *Physalis somnifera* L. (= slaapverwekkende blaas; de kelk is nl. opgeblazen). De bes hiervan is giftig. Deze plant is de echte *alkekengi* der Arabieren. De door u bedoelde eetbare *Physalis*, of Italiaansche kers is *Physalis peruviana (edulis)*, met gele kelk en gele bes. Het geslacht *Physalis* telt 45 soorten der warmere gewesten; de meeste in Amerika. O.

„Helmtiek.“

Van de lessen in de Nat. historie, ruim 25 jaar geleden, meen ik mij te herinneren, dat een druppel azijn op de huid bij de inbijting gebracht, het dier dwingt zich geheel terug te trekken, zoodat ontsteking allicht voorkomen wordt.

J. S. K.

Reuzen-Paardestaart.

Equisetum maximum (Reuzen-Paardestaart) vond ik dezen zomer in zeer groot aantal op de Sint-Jansberg bij Mook.

Rotterdam, 26 Oct. 1901.

K. M. KNIP.

J. P. M. Q., te Amsterdam. Zeer gaarne zullen we uw tekening van een geval van boomsamengroeiing doen reproduceeren.

J. M., te Rotterdam. Stuur uw doode vogeltjes met eenigszins uitvoerige mededeeling der omstandigheden aan den heer A. J. Abspoel, Pallaesstraat 12, te Utrecht.

D. F. S., te Veenendaal. Uw rups was die van *Orgyia pudibunda*, de borstelrups. In October kruipen die veel over den grond onder eiken en beuken.

L. v. L., te 's Gravenhage. Goede middelen tegen slakken zijn levende kikkers en padden en het bestrooien van de geteisterde plaatsen met droog roet of asch.

J. S., te Heemstede. Uw paddestoel was *Lepiota procera*, die houtige paddestoelen op boomstammen zijn soorten van *Polyporus*.

Te koop aangeboden:

Twee goede, gebruikte Aquariums.

Het eerste is 60—40—40 c.M. glas met houten stijlen en bodem. Prijs f 7.50.

Het tweede is 50—35—30 c.M. glas met zinken stijlen en bodem, glazen kap. Dit kan door een glasplaat in tweeën verdeeld worden. Prijs f 8.50.

Samen tegen f 15.00 over te nemen.

F. C. Dondersstraat 60bis.

Utrecht.

J. MUYSKEN.

Wegens plaatsgebrek voor den meestbiedende:

Een Aquarium met zonnepijp en bijbehorend tafeltje, rondom spiegelglas, lang M. 1.10, breed M. 0.60, hoog M. 0.50.

27 Kromme-Nieuwe-Gracht.

Utrecht.

J. VAN DER LIP.